

PRAVALIA PISICEI CARE JOACA MINGEA

(URMARE ȘI FINE)

Biata Augustina se regăsi deci în atmosfera rece a gospodăriei sale, pradă groazei meditațiilor ei. Studiul nu mai era nimic pentru dinsa, de oare—ce studiul nu-i înapoiasc pe bărbatul său. Ea se desgustase de lume, care-i părea meschină și mică în fața patimei. Într'un cuvânt viața ei era greșită. Într'o seară fu lovită de un gând care-i luminează întunecoasele ei supărări ca o rază cerească. Această idee nu putea să suridă de cât unei inimii așa de curate și așa de virtuose ca a ei. Se hotărî să meargă la ducesa de Carigliano, nu pentru a-i cere înapoi inima bărbatului său ci pentru a afla cochetăriile cu cari i-o răpise, pentru a interesa pe această orgolioasă femeie de lume pentru mama copiilor prietenului ei, pentru a o îndupleca, pentru a o face complice la fericirea ei viitoare. Așa dar într'o zi, sficioasa Augustina, înarmată cu un curaj supraomenesc, se urcă în trăsură la două ceasuri după amiază, pentru a cerca să pătrundă în buduarul vestitei cochete, care nu primia pe nimeni înainte de această oră. D-na Sommervieux nu cunoștea încă hotelurile vechi și mărețe ale foburgului Saint-Germain. Când străbătu vestibulele maiestose, scările mărețe, saloanele imense împodobite cu flori în mijlocul iernei, și decorate cu acel gust particular pe care-l au femeile născute în bogăție și cu obiceiurile distinse ale aristocrației, Augustina simți că i se strînge inima groaznic; ea invidia tainele acestei elegante de care n'avusese nici idee, respiră un aer de măreție care-i lămuri atracția pe care o simțea bărbatul ei pentru această casă. Când ajunse la apartamentele mici ale ducesei, ea simți o gelosie și un fel de disperare, admirând așezarea voluptoasă a mobilelor, a draperiilor și a tapetelor. Aici disordinea era o grație; aici luxul arăta un fel de dispreț pentru bogăție. Parfumurile răspândite în această atmosferă blândă, măguliau mirosul fără a-l supăra. Toate erau seducătoare, și calculul nu se simțea de loc. Geniul stăpânei acestor apartamente, se simțea în întregime, în salonul în care aștepta Augustina. Ea căuta să ghicească caracterul rivalei sale, prin înfrățirea obiectelor imprăștiat; dar asta era prea greu pentru naiva Augustina. Tot ce putu găsi, era că ducesa e o femeie superioară, întru cât privește calitățile caracteristice femeii. Ea avu atunci un gând dureros.

— Vai! E adevărat oare că o inimă simplă și iubitoare nu ajunge unui artist, și că pentru a precumpăni greutatea unui suflet puternic, acesta trebuie să se unească cu un suflet de femeie tot așa de puternic? Dacă așa fi fost crescută ca sirena asta, cel puțin armele noastre ar fi egale în momentul luptei.

— Dar nu sint acasă!

Aceste cuvinte zise cu un ton sec și scurt, deși încet, în buduarul vecin, fură audite de Augustina, a cărei inimă începu să bată mai tare.

— Doamna aceea e aici, răspunse cameriera.

— Ești nebună, ei ad-o aici,—răspunse ducesa, a cărei voce devenise blindă și prietenoasă, cum o cerea politeța.

Era vădit, că voia să fie audită.

Augustina intră cu sficioane. În fundul acestui buduar vesel, ea vădu pe ducesa culcată pe o otomană voluptoasă de catifea verde. Augustina pășise așa de încet, încât putu surprinde o privire a acestei fermecătoare, care părea a spune unei persoane, pe care femeia pictorului n'o putu vedea la început: «Rămâi, o să vezi o femeie frumoasă, și o să-mi faci visita ei mai puțin plictisitoare.»

La vederea Augustinei, ducesa se ridică și o făcu să seadă lângă dinsa.

— Cărui lucru dătoresc fericirea vizitei D-tre, doamnă? — zise ea cu un suris plin de grație.

— Pentru ce atâta prefacețorie?—se gândi Augustina, care nu răspunse de cât inclinând capul.

Această tăcere era poruncită. Tinera femeie vedea că mai era un martor la această scenă. Acest personaj era, cel mai tânăr, cel mai elegant, și cel mai bine făcut dintre toți colonelii din armată. Figura lui plină de viață, de tinerețe și foarte expresivă, era și mai mult însuflețită de niște mustăți mici negre ca cărbunele, de niște favorite peptinate cu îngrijire, și de un păr negru cam în disordine. Augustina privi pe ducesa de Carigliano, arătându-i pe colonelul cu o privire rugătoare.

— Ei bine, adio, d'Aiglemont; o să ne întâlnim la Bois de Boulogne.

Aceste cuvinte fură ast-fel rostite ca și cum ar fi fost rezultatul unei înțelegeri de mai înainte de sosirea Augustinei; ea le întovărăși cu o privire amenințătoare pe care ofițerul o meritase poate pentru admirația pe care o arăta, contemplând floarea modestă care contrasta așa de bine cu mândra ducesă. Tinerele ofițer se inclină, se întoarse pe călcie și eși cu grație din buduar. În acest moment, Augustina, spionând pe rivala ei, care părea a urma din ochi pe strălucitorul ofițer, surprinse în această privire un sentiment a cărui expresie o cunosc toate femeile. Ea se gândi cu cea mai adâncă durere, că poate visita ei va fi ne folositoare: ducesa asta era prea cochetă pentru a mai putea fi și miloasă.

— Doamnă,—zise Augustina, cu o voce întretăiată;

demersul pe care-l fac în acest moment pe lângă D-tră, vî va părea foarte ciudat; dar desnădejdea are nebunia ei și trebuie să scuse ori-ce. Înțeleg prea bine pentru ce Teodor preferă casa D-tră, ori-căreia alta, și de ce spiritul D-tră are atîta stăpînire asupra lui. Vai! N'am de cît să reintru în mine însu-mi pentru a găsi motive mai mult de cît indetulătoare. Dar, doamnă, eu ador pe bărbatul meu. Doi ani de lacrimi n'au șters de loc chipul lui din inima mea, de și am pierdut inima lui. În nebunia mea, am îndrăznit să mă încerc să lupt cu D-tră; și vii la D-tră să vî întreb prin ce mijloace V'ași putea învinge. Oh! doamnă! exclamă tinera femeie apucând cu pornire mîna rivalei sale care i-o lăasă fără împotrivire, voiți ruga pe D-zeu pentru fericirea mea cu mai puțină căldură ca pentru a D-tră, dacă mă veți ajuta să recăștig, dacă nu iubirea dar cel puțin prietenia lui Teodor. Nu mai nădăjduesc de cît în D-tră. Ah! spuneți-mi cum ați putut să-i plăceți, și să-l faceți să uite primele zile ale...

La aceste cuvinte Augustina înăbușită de suspine fu nevoită să se oprească. Rușinată de slăbiciunea ei, își ascunse fața într-o batistă pe care o udă cu lacrimi ferbinți.

— Ce copilă ești, scumpa mea frumoasă! zice ducesa mișcată de nouitatea acestei priveliști și înduioșată fără voie de laudele pe cari le primia de la virtutea cea mai desăvârșită poate, din Paris, luă batista tinerei femei și se puse să-și ștergă ochii, mîngăind-o cu câteva monosilabe murmurate cu o milă gingașă.

După un moment de tăcere, cocheta, luând mînele frumoase ale biete Augustine într'ale sale, cari aveau o rară frumusețe nobilă și puternică, îi zise cu o voce dulce și prietenească:

— Mai întai am să te sfătuesc să nu plîngi, căci lacrimile te fac urită. Trebuie să-ți stăpânești durerile, cari te înbolnăvesc, căci iubirea nu rămîne mult timp pe patul durerii. Adevărat că la început melancolia îți dă o anumită gingășie care place, dar ea sfirșește prin a-ți lungi fața și prin a vesteți cea mai încântătoare din toate figurile. Și apoi tirania noastră ai ambițiunea de a voi ca sclavele lor să fie tot-d'a-una vesele.

— Ah, doamnă, nu pot să nu simt. Cum poate cineva, fără a încerca chinurile morții, să vadă întunecată, rece și nepăsătoare, o față care altă dată strălucea de iubire și de bucurie! Nu pot porunci inimii mele.

— Cu atît mai rău, draga mea; dar cred că știu toată povestea voastră. Mai întai află că dacă bărbatul d-tale ți-a fost necredincios, eu n'am fost complice cu dînsul. Dacă am ținut să-l am în salonul meu, asta am făcut-o, o mărturisesc, din amor propriu; el era renumit și nu mergea nicăiri. Te iubesc deja prea mult pentru a-ți povesti toate nebuniile pe cari le-a făcut

pentru mine. Nu-ți destăinuesc de cît una dintr'insele, pentru că ea ne va sluji poate ca să ți-l aducem înapoi și să-l pedepsim de îndrăzneala pe care o arată față de mine. La urma urmei o să mă compromită. Cunoșc prea bine lumea, draga mea, și nu voesc să mă pun la discreția unui om prea superior. Află că o femeie trebuie să-și lase numai pe aceștia să-și facă curte, nici odată însă să nu se mărite cu ei. Trebuie să ad-

mirăm pe oamenii de geniu, să ne bucurăm de ei ca de o priveliște frumoasă, dar să trăim cu ei? nici odată! Ar fi o prostie tot așa de mare ca și aceea de a privi de aproape mașinările de la teatru, în loc de a sta în lojă și a gusta iluziunile strălucitoare pe care ele le produc. Dar la d-ta, scumpa mea copilă, răul s'a făcut, nu-i așa? Ei bine, trebuie să cercăm să te înarmăm contra tiraniei.

mășag că n'ai știut să refuzi nici odată nimic lui Teodor?

— Dar cum să refuzi ceva, aceluia pe care îl iubești!
— Sărmană nevinovată, te-ai adora numai pentru nalvitate. Află deci că cu cît iubim mai mult cu atîta trebuie să arătăm mai puțin unui bărbat și mai cu seamă unui soț patima noastră. Acela care iubește mai mult, e și mai mult tiranizat, și ceea ce e mai rău, părăsit mai curînd sau mai târziu. Cine vrea să domnească trebuie....

— Cum, doamnă, va trebui deci să mă prefac, să calculez, să deviu ipocrită, să-mi fac un caracter artificial, și pentru tot-d'a-una? Ah, dar cum poate cineva trăi ast-lel? Poți d-ta?

Ea se opri, ducesa surise.

— Dragă mea, reluă aceasta cu o voce gravă, fericirea conjugală a fost în toate vremurile o speculație, o afacere care cere o atenție deosebită. Dacă vei vorbi mereu de patimă pe cînd eu îți vorbesc de căsătorie, n'o să ne mai putem înțelege. Ascultă-mă urmă ea, luând tonul unei destăinuirii. Am avut prilejul de a vedea pe câțiva din oamenii superiori ai epocii noastre. Aceia cari s'au însurat, au luat, alară de rare excepții, femeii fără nici o valoare. Ei bine, femeile astea îi s'apăniau, cum ne stăpânește împăratul, și erau dacă nu iubite de cătră dinșii, dar cel puțin respectate. Îmi plac destul de mult tainele, mai cu seamă acelea cari ne privesc pe noi femeile, și m'am amusat cautând deslegarea acestei ghicitorii. Ei bine, femeile acelea aveau talentul de a analiza caracterul bărbaților; fără a se îngrozi ca d-ta, de superioritatea acestora, ele băgaseră de seamă calitățile care le lipsiau; și fie că aveau ele calitățile astea, fie că se prefaceau că le au, destul că găsiu mijlocul de a le deslășura atîta de des înaintea ochilor bărbaților lor în cît sfirșiau prin a le impune. În sfirșit mai află, că aceste suflete cari par așa de mari, au un mic grăunte de nebunie de care trebuie să știm să ne folosim. Luând hotărîrea

Doi excursiuni

— Ah! doamnă, înainte de a intra aici și înainte de a Vî vedea, am descoperit deja câteva artificii pe care nici nu le bănuiam până acum.

— Ei bine, vino din cînd în cînd pe la mine, și veți învăța de grabă știința acestor bagatele, de alt-lel destul de importante. Lucrurile exterioare sînt pentru proști, jumătate din viață, și de aceea mulți oameni de talent sînt niște proști cu tot spiritul lor. Dar pun ră-

nestrămutată de a-ți stăpâni, nedepărtându-ne nici odată de această țintă, îndreptînd spre dînsa toate faptele noastre, ideile noastre cochetațiile noastre, putem să stăpînim aceste spirite foarte caprițioase, cari prin chiar nestatornicia gândurilor, ne dau mijloace de a-ți influența.

— O cerule!— strigă tinera femeie îngrozită, iată deci viața. Ea este o luptă...

— În care trebuie să amenințăm mereu,—reluă ducesa

rișând. Puterea noastră este cu totul artificială. De aceea nu trebuie să lăsăm nici-odată ca un bărbat să ne desprețuească: nu ne putem ridica dintr'o ast-fel de cădere de cât prin niște mijloace uricioase. Vino, adăugă ea, îți voi da un mijloc de a pune în lanțuri pe bărbatul D-tale.

Ea se sculă pentru a călăuzi surișând pe tinăra și nevinovata ucenică a vicleniilor conjugale, prin labirintul micului ei palat. Ajunseră amindouă la o scară ascunsă care comunica cu apartamentul de primire. Când ducesa înviri resortul secret de la ușă, ea se opri, privi pe Augustina cu un aer neintrecut de fineță și de grație.

— Vezi, ducele de Carigliano mă adoră! ei bine el nu îndrăznește să intre prin această ușă fără voea mea. Și el e un om care are obiceiul de a porunci la miș de soldați. Știe să înfrunte baterii, dar în fața mea... se intimidează.

Augustina suspină. Ajunseră la o galerie măreață în care femeia pictorului fu dusă de ducesa înaintea portretului D-rei Wilhelm pe care-l făcuse Teodor. La această privire Augustina scoase un strigăt.

— Știam bine că nu mai era la mine, zise ea, dar... aici!

— Draga mea, nu l-am cerut de cât pentru a vedea până la ce grad de dobitocie poate ajunge un om de geniu. Mai curînd să-mi dai înapoi, căci nu m'așteptam să am plăcerea de a vedea originalul în fața copiei. Când ne vom sfîrși convorbirea voi spune să-ți-l pui în trăsura. Dacă înarmată cu acest talisman nu vei deveni stăpână peste bărbatul D-tale pentru o sută de ani, nu ești femeie și-ți meriți soarta!

Augustina sărută mâna ducesei, care o îmbrățișă și-o sărută cu o îndoișare cu atât mai mare, cu cât trebuia să fie uitată a doua zi. Scena asta ar fi nimicuit poate pentru tot-de-auna candoarea și nevinovăția unei femei mai puțin virtuoză ca Augustina, căreia tainele pe care i le destăinuise ducesa, puteau să-i fie deopotrivă și foarte folositoare și foarte vătămătoare; politica vicelană a înaltelor pături sociale se potrivea tot așa de puțin cu Augustina ca și înțelepciunea mărginită a lui Iosel Lebas și ca morala prostescă a D-nei Wilhem. Urmare stranie a situațiilor false în care ne aruncă cele mai mici greșeli făptuite în viață! Augustina semăna atunci cu un păstor din Alpi, surprins de o avalanșă: dacă șovăește sau dacă ascultă strigătele tovarășilor, el tot piere. În crizele astea mari, inima se slărimă sau se ofilește.

D-na de Sommervieux se întoarse acasă în prada unei turburări ce nu se poate descrie. Convorbirea cu ducesa de Carigliano, deștepta în spiritul ei o mulțime de idei protivnice.

Semăna cu oaca din poveste plină de îndrăzneală în lipsa lupului, își dădea curaj și-și propunea o linie de purtare admirabilă; născocia miș de cochetării, vorbea chiar cu bărbatul ei, regăsind departe de dînsul, toate izvoarele acelei elocințe adevărate care nu părăsește

nici odată pe femeii; pe urmă însă, gîndindu-se la privirea fixă și limpede a lui Teodor, începea să tremure. Când întrebă dacă domnul era acasă, vocea o părăsi. Aflând că nu va prânzi acasă, simți un fel de bucurie de neînțeles. Ea aședă portretul în camera ei și-și așteptă soțul, chinată de frică și de nădejde. Presimția prea bine că această încercare va hotărî de tot viitorul ei, și se înfiora la cel mai mic șmopot, chiar la bătăea ceasului care părea că-i mărește chinurile, măsurându-le. Încercă să-și treacă timpul cu miș de nimicuri. Avu ideea de a se îmbrăca ast-fel încât să semene foarte mult cu portretul ei. Pe urmă cunoscînd caracterul neliniștit al lui Teodor, puse să se lumineze într'un mod neobișnuit apartamentul ei, sigură fiind că întorcîndu-se acasă, curiozitatea îl va aduce la dînsa. Miezul nopții sună, când la strigătul jocheului, poarta se deschise Trăsura pictorului urui pe pietrele curței tăcute.

— Ce însemnează această iluminare? întrebă Teodor vesel, intrînd în odaia femeii sale.

Augustina se folosi cu îndeminare de acest prilej așa de favorabil și se aruncă în gâtul bărbatului ei, arătându-i portretul. Artistul rămase nemișcat ca o stîncă și ochii lui se îndreptară pe rînd asupra Augustinei și asupra pinzei învinuitoare. Sficioasa soție, pe jumătate moartă, privia cu frică, fruntea schimbătoare, fruntea grozavă a bărbatului ei, vedu cum încrețiturile se adunau pe dînsa, ca niște nourii; pe urmă i-se părură că-i îngheață singele în vine, cînd, cu o privire aprinsă și cu o voce surdă, el o întrebă:

— Unde ai găsit acest tablou?

— Ducesa de Carigliano mi l-a dat.

— L-ai cerut de la dînsa?

— Nu știam că-l are ea.

Blandețea sa mai bine melodia încântătoare a vocii acestui inger, ar fi îndoișat pe niște canibali, dar nu pe un artist în prada chinurilor vanității ofensate.

— Asta o merită! strigă artistul cu o voce tunătoare. Imi voi răsbuna, zise el plimblîndu-se cu pași mari, va muri de rușine: o voi zugrăvi! da, o voi zugrăvi sub trăsăturile unei Mesaline care iese noaptea din palatul lui Claudiu.

— Teodor!... zise o voce murindă.

— O voi ucide.

— Prietino!

— Ea iubește pe colonelul de cavalerie fiind-că călărește bine...

— Teodor!

— Ei! lasă-mă, zise pictorul către femeia lui, cu o voce care semăna cu un răget.

Ar fi uricios de a zugrăvi toată scena asta, la sfîrșitul căreia beția furiei îl făcu pe artist să spuie niște cuvinte pe care o femeie mai puțin tinăra de cît Augustina le-ar fi atribuit nebuniei.

A doua zi, la 8 ceasuri de dimineață, d-na Wilhelm surprinse pe fca ei, palidă, cu ochii roșii, cu pîrul despletit, ținînd în mână o batistă udă de lacrimi, contemplînd pe parchet fragmentele unei pânze rupte, și bu-

cășile unui cadru mare aurit. Augustina, pe care durerea o făcea aproape nesimțitoare, arătă aceste bucăți cu o mișcare desnădăduită.

— Mare pagubă!... exclamă bătrîna regentă a *Pisicci* care joacă mingea. Semăna ce-î drept; dar mi s'a spus că este pe bulevard un om care face niște portrete admirabile pentru 100 de franci.

— Ah, mamă!...

— Aî dreptate, dragă Augustina, răspuse d-na Wilhelm, care nu înțelese pricina fiecei sale. Nimeni nu te iubește mai mult ca muma ta. Înțeleg tot; destăinuiește-mi supărările tale, o să te mîngăi. Nu ți-am spus că omul acela era nebun? Cameriera ta mi-a istorisit niște lucruri frumoase de tot... Dar e un adevărat monstru!

Augustina puse un deget pe buzele ei palide, ca și cum ar fi vrut să ceară mamei sale un moment de tăcere. În timpul acestei grozave nopți, nenorocirea o făcuse să capete acea resignare răbdătoare care la mame și la femeile iubitoare, întrece în urmările ei energia c-

menească, și desvăluiește poate în inima femeilor, existența unor coarde pe care Dumnezeu le-a refuzat bărbatului.

* * *

O inscripție săpată pe o cruce de marmoră din cimitirul Montmartre spune că d-na de Sommervieux a murit în vîrstă de 27 ani. În rîndurile simple ale acestui epitaf, un prieten al acestei ființe sficioase vede ultima scenă a unei drame. În fie-care an, la ziua solemnă de 2 Noiembrie, el nu trece nici odată pe lingă acest mormînt fără a se întreba dacă nu trebuesc niște femei mai tari de cât Augustina pentru îmbrățișările puternice ale geniului.

— Florile umile și modeste, răsărite în vale, își zicea el, mor poate când sint strămutate prea aproape de cer, în regiunile unde se formează furtunile, unde soarele e ardeător.

TRAD. DE HAS.

ORGUEIL

*Mon indomptable orgueil est l'arme de ma vie
La pierre de mon œuvre et l'ancre de ma foi;
Il est plus fort qu'un roc et plus puissant qu'un roi,
Et trop dur pour le temps et trop haut pour l'envie.*

*Je ne reconnais pas d'autre loi que sa loi,
La douleur peut frapper, c'est moi qui l'en convie!
J'irai,— sans que jamais j'hésite ou je dévie;
Je veux ce que je veux, et je m'appelle Moi!*

*C'est en vain que la baine attendrait pour salaire
Un mot de ma faiblesse, un cri de ma colère:
Ce qui part de si bas n'a pas un si haut prix.*

*Des sommets où je suis, c'est un bruit dans l'espace:
J'entends et je souris, je me tais et je passe;
Mon rire a nom dédain, mon silence mépris.*

MÎNDRIE

*Mîndria-mi ne 'mpăcată e arma vieții mele,
Mî-e piatra de la boltă și ancora credinții;
Măi tare decît stîncă, măi sus de rege pusă,
Ea vremea nimicește și pisma n'o ajunge.*

*Iar legea ce-mi impune e singura mea lege;
Mă poți isbi, durere; eî însu-mi te postesc!
Voiu merge tot 'nainte, tot drept, făr' de sfiulă,
Vroesc ce vrea voința-mi și numele mi-e: Eî!*

*Și ura aștepta-va zadarnic ca răsplată
Cuvînt din slăbiciunea-mi, un strigăt de mînie;
Pornind din locuri joase, n'aî preș așa înalt.*

*Sint sus pe înălțime, ș'ăst sgomot nu m'ajunge:
D'aud cumva vr'o șoaptă, surid, dar tac și trec;
Dispreș numesc surisu-mi, desgust a mea tăcere.*

BONIFACIU FLORESCU.